

İnsan öldürür; insan zulmeder, ve insan benzerlerini eder. Öldürme, zulmetme ve benzerleri değer aracılığıyla masumaneleştirilir. «Yaşam yaşamaya değmez,» düşüncesiyle kendini öldürme tam bir garabettir. Herşey yaşarkendir. Acı yaşarkendir. Yaşamazken acı kadar, acısızlığa da rastlanmaz: Acısızlık da yaşarkendir. Acıdan kurtulmak için yaşam sonlanırsa, ortada artık kurtulacak kimse kalmadığına göre acıdan kurtulmuş olan da bulunmaz; acıdan kurtulunmamıştır, sadece acıdan kurtulmaya çabalayandan kurtulunmuş olunur. Yaşam için değer gerekmez: Yaşam -örneğin değer, gerekçe, ölüm olmasa bile- dolayimsız olarak bulunur: olumludur. Halbuki yaşamsız ölüm düşünülemezdi; ölümün düşünülebilmesi yaşamın farkedilmesini gerektirir; ölümün düşünülmesi, dolayısıyla varlığı, yaşamın yokluğu olarak yaşamla dolayimlanır. Yaşamın olumsuzlanmasıdır: olumsuzdur. Garabeti anlamaya çalıştığımızda işin içine bir de «fail»in girmesi gerekir. Ölümün bir faili varsa eylemleştiren ölüm öldürme olur. Failin öldürme için bir gerekçesi olması gerekir: Öldürmeye değmelidir. Değer hep dolayimlıdır, olumsuzdur; olumsuzlukla belirir.

Bu garabetin ortaya çıkışı mekanik usun diyalektik kullanmaya kalkışmasıyla; kullanılanın diyalektik olmadığı alenidir, adlandırmak istenirse güya-diyalektik denebilir.¹ Yaşam olumlu, ölüm (yaşamın olumsuzudur) olumsuzdur. Diyalektikte olumsuzun (ölümün) olumsuzlanması bireşime (yaşam-ölüm bireşimine) varırken, mekanik usun güya-diyalektiğinde olumsuzun karşıtı olarak görülen olumlu olumsuzun olumsuzu kılınır. Bu durumda ölümün olumsuzlanması yaşamla ölümün bireşimi olacağına yeniden yaşam olur. Böylece dolayimsız bulunan (yaşam) dolayimli olan kılınır. Diyalektikle yaşam-ölüm bireşiminden gerekçenin gerekçesizliği ya da gerekçesizliğin gerekçesi, dolayısıyla değer değersizliği ya da değersizliğin değeri belirecekken, bu garabette, yaşam usa artık gerekçelendirilmesi gereken olumsuz varlık olarak yansır: Yaşam yaşamaya değmelidir.² Değer masum olduğu kabul görmeyenin masumaneleştirilmesinin aracıdır.

Düşünelim ki, onbir kişi var. Bunlardan onu kendi başlarına belli bir zaman diliminde aynı maldan onar parça üretiyorlar; kalan bir kişi ise pek birşey üretmiyor. Ancak onu kendi başlarına değil de biraraya gelip ürettiklerinde toplam yüzelli parça üretiyorlar. Demek ki tek tek ürettiklerinde yüz parça, birlikte ürettiklerinde yüzelli parça üretiyorlar. Biri hemem

sazan gibi atlayıp «iyi ya işte birlikte üretsinler, yüzelli parçadan önceden olduğu gibi her biri onar parça alır; kalanı da aralarında üleştirler,» cin fikirliliğini yapabilir. Ancak sorun birlikte yaptıklarında tek tek hiçbirşey yapmamış olmalarından kaynaklanıyor. Tek tek birşey yapmamışlardır; biraraya gelip birşeyler yapmışlardır. Ürüne tek tek katkıları yoktur, ürün toplumsal üründür. Yani sorun toplumsal ürünün toplumsuzlukta üretilecekte fazla olan elli parçasının üleştirilmesi sorunu değil, toplumsal ürünün tümünün, yani yüz elli parçanın üleştirilmesi sorunudur. Toplumsal ürünün egemenli toplumlardaki dağılımı dengede, onkişiden herbirinin kendileri için gerekli olan kadar, diyelim ki, birer parça almaları, geri kalan yüz kırk parçayı kenarda duran bir kişinin alması ile sonuçlanır. Egemen elindeki yüz kırk parçanın bir bölümünü bu dengeli dağılımın idamesi için kullanır. Kalanı ise egemenliğini yayıp yüz kırktan daha fazla parçaya el koymanın yolunu ararken saklar ya da kullanır.

Bu, sermayeci zihinde ölçüğe göre artan getiri olarak ussallaştırıldan kaynaklanan, çıplak gözle bakıldığında sermayeci zihne sömürü olarak yansıyan, çoğunluğun çok çalışıp azla kanaat ettiği, azınlığın bir şey etmeden, zihinde kendilerine herhangi bir özellikleriyle aynı biçimde yapıştırılan varlıklarıyla eyleyip çoğa konması durumu bir tür egemenlik ilişkiler örgüsüdür; tüm egemenlik ilişkileri ve bunların örgüleri gibi usa sığdırılmaz. Gerçeğin olumsuz olmasına karşın, bunu görmezlikten gelerek gerçeğe özdeş olduğu temel düşününe dayanan, böylece kendini olumlama olarak gören usa bu usa sığdırılmazlık egemenlik ilişkilerinin inkarını sağlar:

«Ussal değildir, o halde gerçek olamaz, olsa olsa laf salatasıdır.»

İyi de, bu durumda toplumsal ürünün egemenli toplumlardaki dağılım tarzlarının ussal yansımaları nasıl olacaktır? Üç tür açıklamayla: İktisat, siyaset ve zor. Zor en basiti gibi görünüyor: Gücü yetenlerin gücü yettiğince vura kıra el koymaları yoluyla dağılım sağlanır. Siyasette karar verme de üretim gibi toplumsaldır; egemen otoritenin toplum adına ricası meşrudur ve meşruiyetle dağılım sağlanır. İktisatta ise karar verme üretimin toplumsallığıyla uyumsuz biçimde parçalanmıştır: Herkes ne yapacağına kendi başına karar

verir; firma denilen bir kişi kendi başına karar veren bireylerin eylemlerini toplar, ve bu eylemlerin toplamı olan üretimi örgütler. Bireylerin üretime katılan eylemlerinin değerinin ne olacağına bu katkıdan önce firma ve birey arasında karar verilir. Birey, enayilik de olsa, esareti seçmenin özgürlüğünün keyfini yaşar; çünkü önceden firmayla birlikte karar verdikleri üzere buna değer.

Siyasi, iktisadi ve zoraki ilişkiler iktidar, sermaye ve zorlama süreçleridir. İnsan bu süreçlerle ya da bu süreçlerde bulunmasını bir karara bağlarsa, iktidar bediî, sermaye ahlakî ve zorlama ilmî yargılara dayanan kararlarladır:

Egemenlik ilişkisi Türü	Kararın dayandığı yargı türü	Örnek
Zorlama	İlmî	Aksi doğaya aykırı olduğundan böyle yapılması kaçınılmazdır.
İktidar	Bediî	Ekselânslarıdır, huzurunda böyle davranılır.
Sermaye	Ahlakî	Piyasada durum bu, dolayısıyla ona uyulmalıdır. ³

Bediî, ahlakî ve ilmînin ayrışamaz biçimde aynılığı, ayrışamaz oldukları ve diğerleri geride bırakılırken, bulanıklaştırılırken, birinin ileri çıkarılmasının, birine odaklanılmasının düşünmeyi kolaylaştırdığı anımsanacak olursa iktidar, sermaye ve zorlama süreçleri de aynı özelliği taşır. Bunlar arasında bir hiyerşi oluşturulamayacağı gibi, değişik biçimlerde birleştirilip yapılar oluşturulması da yalnızca egemenliği sağlayıp, pekiştirmek üzere kullanılacak olan kafa karışıklıkları üretecektir.

Türkali Mah., Beşiktaş

Notlar

1. Diyalektiği kendi yaptığı sanan mekanik usun diyalektiği eleştiriyorum diye güya-diyalektiği eleştirmesinin en iyi örneği Karl Popper'ın yazmış olduğu «Diyalektik Nedir?» yazısıdır. Bu yazının diyalektiği eleştiriyorum derken kendini eleştirmesi,

farkedildiğinde, oldukça gülünçtür. Aynı yazarın *Açık Toplum ve Düşmanlarının* da benzer bir gülünçlüğü bulunmaktadır. Kapalı toplumun iki türünden biri açık, diğeri kapalı olarak nitelenir. Ancak her ikisi de kapalı olduğundan biri için yapılan yergi diğeri için de ve biri için yapılan övgü diğeri için de geçerlidir. Velhasıl bir kez farkedildi mi, *Don Kişottan* farklı olarak, bu yazarın yazıları düşündürücü bulunmamakla birlikte çok eğlendirici bulunabilir.

2. Benzer olarak sorulabilir ki, aşk için ölmeli mi? Aşk o zaman mı aşk?
3. Piyasa burada herkesin ikamesi olarak düşünülür.